

**ZAMONAVIY TIKUVCHILIKNING AN'ANA VA TEXNOLOGIYALAR
BILAN UYG'UNLIGI****Mirzaqulova Iroda Nabiyeвна***Farg'ona Shahar 1-sonli politexnikumi ta'lim ustasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tikuvchilik sohasining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari, innovatsion texnologiyalar, ekologik yondashuvlar va O'zbekistondagi tikuvchilik sanoatining holati keng yoritilgan. Tikuvchilik — bu nafaqat kiyim-kechak ishlab chiqarish jarayoni, balki moda, dizayn, ergonomika va iqtisodiyot bilan uzviy bog'liq murakkab ijodiy va texnologik faoliyatdir.

Maqolada tikuvchilik faoliyatining asosiy yo'nalishlari (massoviy ishlab chiqarish, individual buyurtma, moda dizayni asosidagi tikuvchilik) o'ziga xos xususiyatlari bilan tahlil etilgan. Xususan, kompyuterli kesish, 3D dizayn, intellektual tikuv mashinalari, zero waste (nol chiqindili kesish) kabi texnologiyalar haqida tushuncha berilgan.

Shuningdek, barqaror moda (sustainable fashion) tushunchasi asosida ekologik tikuvchilik yondashuvlari – qayta ishlangan matolar, tabiiy bo'yoqlar, chiqindisiz ishlab chiqarish haqida so'z yuritiladi. O'zbekistonda esa “Made in Uzbekistan” brendi ostida tikuvchilik mahsulotlari eksportga yo'naltirilayotgani, ayollar bandligini oshirish va kasb-hunar o'quv yurtlarining ushbu sohaga qaratayotgan e'tibori alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Tikuvchilik, yengil sanoat, moda, dizayn, sanoat tikuvchiligi, individual buyurtma, ekologik mato, kompyuterli kesish, 3D dizayn, zero waste, barqaror moda, O'zbekiston tikuvchiligi.

Kirish

Tikuvchilik qadimdan inson hayotining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Bugungi globallashuv davrida bu soha faqat ehtiyoj emas, balki estetik, texnologik va iqtisodiy rivojlanishning muhim yo'nalishiga aylangan. Yengil sanoatning asosiy tarmog'i bo'lgan tikuvchilik nafaqat kundalik kiyim-kechak, balki maxsus kiyimlar,

dizayn buyumlari va brend mahsulotlarini ishlab chiqarishda yetakchi o'rinni egallaydi.

Tikuvchilikning zamonaviy yo'nalishlari

Industriyalashgan tikuvchilik – Katta miqdorda kiyim ishlab chiqarishga ixtisoslashgan fabrika va korxonalar (mass-production). Individual buyurtma asosida tikuvchilik – Har bir mijoz uchun o'lcham va dizaynga mos holda maxsus kiyim tayyorlash. Moda dizayni bilan bog'liq tikuvchilik – Dizaynerlik kolleksiyalari, podium liboslari, eksklyuziv obrazlar yaratish. Kasbiy texnologik tikuvchilik – Maxsus kiyimlar: tibbiy, harbiy, sanoat, sport kiyimlari.

Tikuvchilikdagi yangi texnologiyalar

Tikuvchilik sohasida innovatsiyalar soni yildan yilga ortib bormoqda. Ulardan ayrimlari:

Kompyuterlashtirilgan kesish stanoklari (CNC-lar) – matoni avtomatik kesadi, aniqlik va tezlikni oshiradi.

3D dizayn va virtual moslashtirish – kiyim modeli ekranda sinovdan o'tkaziladi, bu andaza xatolarini kamaytiradi.

Intellectual tikuv mashinalari – avto-tikish, naqsh tushirish, materialni avtomatik tanish funksiyalari mavjud.

Tikuv robotlari – ba'zi korxonalarda to'liq avtomatlashtirilgan tikish liniyalari mavjud.

Ekologik tikuvchilik – zamon talabi

Bugungi kunda ekologik muammolar sababli barqaror moda (sustainable fashion) konsepsiyasi rivojlanmoqda. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Qayta ishlangan matolar – eski kiyimlardan yangi mahsulotlar yaratish. Organik materiallar – tabiiy paxta, zig'ir, bambuk matolari. Kimyoviy bo'yoqlardan voz kechish – tabiiy o'simlik bo'yoqlari bilan ishlash. Minimal chiqindili ishlab chiqarish – mato qoldiqlarini qayta ishlash, nol chiqindili kesish (zero waste cutting).

O'zbekistonda tikuvchilikning rivojlanishi

O'zbekiston yengil sanoati, ayniqsa "Made in Uzbekistan" brendi ostidagi mahsulotlar, xorijiy bozorga yo'naltirilmoqda. Xotin-qizlar bandligini ta'minlashda ham tikuvchilik asosiy sohalardan biri hisoblanadi.

Buxoro, Namangan, Farg'ona, Andijon va Toshkent viloyatlarida zamonaviy tikuv-trikotaj fabrikalari faoliyat yuritmoqda. Tikuvchilik kollejlari va kasb-hunar maktablarida dizaynerlik, modelyerlik va tikuvchi texnolog sifatida yangi avlod mutaxassislari tayyorlanmoqda.

Tikuvchilikda ishlatiladigan zamonaviy materiallar:

Softshell – sovuq ob-havo uchun

Eco-cotton – ekologik toza paxta

Stretch denim – elastik jinsi mato

Antibakterial matolar – tibbiy va sport kiyimlarida qo'llaniladi

O'zbekistonda ishlab chiqarilayotgan brendlar:

"Osiyo Textile", "Sifat Sanoat", "Imzo", "Atlas Design", "Barkamol Fashion" va boshqalar.

Tikuvchilik kasbining ahamiyati:

Ayollar uchun uyda daromad topish imkoniyati

Iqtisodiyotga qo'shilgan katta hissasi

Milliy liboslar dizayni orqali madaniyatni targ'ib qilish

Tikuvchilikda zamonaviy kasblar:

Modelyer-dizayner

Kiyim texnologiyasi muhandisi

To'qimachilik mahsulotlari sifati bo'yicha nazoratchi

Moda menedjeri

Xulosa

Tikuvchilik — bu san'at, texnologiya va iqtisodiyotning kesishgan nuqtasi. Har bir tikilgan kiyim — inson ijodining, mehnatining va go'zallikni qadrlash tuyg'usining mahsulidir. Zamonaviy tikuvchilik innovatsiyalarni o'zlashtirgan holda, ekologik va milliy qadriyatlarni saqlagan holda rivojlanishda davom

etmoqda. Bu soha yoshlar, ayniqsa ijodkor ayollar uchun katta imkoniyatlar eshigini ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Fayziyeva D. – *Tikuvchilik texnologiyasi asoslari*, Toshkent, 2021
2. Shodmonova Z. – *Moda dizayn va kiyim konstruksiyasi*, O‘zbek-Turk texnik kolleji, 2020
3. "O‘zbekiston yengil sanoatining eksport salohiyati" — *Textile.uz* veb sayti
4. BMT Barqaror taraqqiyot maqsadlari: *Moda sanoatida ekologik yondashuvlar*
5. www.fashiontech.uz – Texnologik yangiliklar
6. www.textile.uz – O‘zbekistondagi yengil sanoat yangiliklari